

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XV. De luxuria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ delectationes aliorum sensum cōsequuntur coniunctionem rei delectabilis secundum solam similitudinem: sed delectationes tactus consequuntur coniunctionem rei delectabilis corporalē. & ideo circa delectationes tactus, sicut circa principiores & maiores ponuntur uitia capitalia, & non circa delectationes aliorum sensuum, nisi gustus secundum quod est tactus quidam.

AD SECVNDVM dicendum, quod ex ebrietate sequuntur omnia peccata, non secundum originem causae finalis, sed secundum prohibentis remotiōnem, in quantum stre mouet iudicium rationis, per quod homo a peccato cohibetur. unde non sequitur quod gula uel ebrietas sit caput omnium uitiorum, sicut superbia: sed quorundam specialiter quae directe ex gula oriuntur, sicut proprii eius effectus.

AD TERTIVM dicendum, quod pollutio corporis potest provenire ex causa animali, puta, ex concupiscentia delectationis apprehensae, & hoc principaliter pertinet ad luxuriam: uel ex causa corporali & intrinseca, scilicet superfluo humore interius abundante, ex quo stimulat homo ad corporis pollutionem, & secundum hoc immunditia ponitur filia gulae.

AD QVARTVM dicendum, quod superbia est appetere laeta: sed gulf est ut ex ea letitia inepra sequatur propter rationem impeditam, ut dictum est.

A 2. Faciamus ei adiutorium simile sibi. potest etiam contingere quod nec ratione finis; puta, si aliquis fornicando intendat generare prolem ad cultum Dei nutriendam. ergo videtur quod non omnis fornicatio sit peccatum.

¶ 4. Præter. Secundum Philo. in 15. de Animalibus Semine est superfluum alimentum: sed alia superflua licitum est qualitercumque emittere, & hoc fit absque peccato. ergo uel quod similiter hoc contingit in emissione feminis. Non ergo omnis actus luxuriae est peccatum.

¶ 5. Præter. Illud quod est peccatum ex genere, non licet fieri quocumque bono fine, sicut illud Rom. 7. non est sicut quidam dicunt nos dicere. Faciamus mala ut ueniant bona: sed sicut dicit Commenta. 5. Ethic. episcopus, id est, uir uirtuosus committit adulterium cum uxore tyranni, ut tyrannum interficiens liberet patriam. ergo & adulterium non est secundum se peccatum. Multo ergo minus alii fornicationis actus.

¶ 6. Præter. Nullus actus iusti in quantum iustus est, est peccatum: sed fornicatio uel esse actus iustitiae. Dicitur enim Gene. 38. quod Iudas dixit de Thamar cum qua fornicatus fuerat, iustior me est, uel iustificata est ex me, sicut Hebraica ueritas habet, ut Hieronymus dicit. ergo fornicatio non est peccatum.

¶ 7. Præter. Aug. dicit 7. de ciuita. Dei, quod omne uitium est contra naturam: sed fornicatio est contra naturam, quia super illud Ro. 1. Nam feminae eorum immutauerunt naturalem usum, dicit Glo. Naturalis usus est, ut uir & mulier in uno concubitu coeant. ergo non est peccatum.

¶ 8. Præter. Nullum peccatum committitur sine praeceptum Dei: sed fornicatio quandoque commissa est secundum praeceptum Dei. Dicitur enim Osee 1. Dixit Dominus ad Oseam, Vade sime tibi uxorem fornicationum, & fac filios fornicationum. ergo fornicatio secundum se non est peccatum.

¶ 10. Præter. Cuilibet uitio quod in superabundantia consistit, opponitur uirtus in diminutione consistens: sed luxuria importat quandam superfluitatem circa concupiscentias delectationum in ueneris. Opposita autem diminutio quae est uirginitatis, uel perpetua continentia non est peccatum: sed laudabile ali quid. ergo neque luxuria semper est peccatum.

D SED CONTRA est, quod dicitur Hebrae. 13. Sit honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus, fornicatores enim & adulteros iudicabit Deus. sed illud pro quo homo subiicitur diuino iudicio est peccatum. ergo fornicatio & adulterium, & omnes huiusmodi actus luxuriae sunt peccata.

¶ 12. Præter. Thobia. 4. dicitur, Attende tibi fili mi ab omni fornicatione, & praefer uxorem tuam nunquam patiaris crimen scire: sed actus luxuriae dicuntur quod sunt praeter legitimam uxoris connubium. ergo omnis luxuriae actus est peccatum.

E RESPON. Dicendum, quod luxuria est quoddam uitium temperantiae oppositum, prout moderatur concupiscentias delectabilium tactus circa uenera. Sicut gula opponitur temperantiae, in quantum est moderata concupiscentiarum circa delectabilia tactus in cibis & potibus. unde luxuria quidem principaliter importat inordinationem quandam, circa concupiscentias delectationum in ueneris sine superabundantiam, huiusmodi autem inordinatio potest esse uel in solis interioribus passionibus, uel etiam ulterius in ipso exteriori actu, qui est inordinatus secundum se ipsum, & non solum propter inordinatam concupiscentiam a qua procedit: Ad inordinatam enim concupiscentiam pertinet, ut propter concupiscentiam

Quaest. dist. S. Tho. Y 3 tiam

QVAESTIO XV.

De Luxuria.

In quatuor articulos diuisa.

¶ Primo enim quaeritur, Vtrum omnis actus luxuriae sit peccatum.

¶ Secundo, Vtrum omnis actus luxuriae sit peccatum mortale.

¶ Tertio, Vtrum species luxuriae conuenienter distinguantur.

¶ Quarto, Vtrum luxuria sit uitium capitale.

ARTICVLVS I.

Vtrum quilibet luxuriae actus peccatum sit.

QVAESTIO est de luxuria, & primo quaeritur, utrum omnis actus luxuriae sit peccatum, & uidetur quod non. Fornicatio enim est actus luxuriae: sed ipsa connumeratur quibusdam, quae non sunt peccata, sed sine se licita. Dicitur. n. Act. 15. Visum est Spiritui sancto & nobis, nihil ultra imponere oneris uobis quam haec necessaria, ut abstinere uos ab immolatis simulacrorum, & sanguine suffocato, & fornicatione: sed nullus cibi estis sine se est peccatum, sicut illud 1. Tim. 4. Nihil rei sciendum quod cum gratiarum actione percipitur. ergo neque fornicatio est peccatum: & ita non omnis actus luxuriae est peccatum.

¶ 2. Præter. Cognoscere mulierem est actus naturalis, & ita quantum est de se non est peccatum, sicut nec uidere ipsam, cum utrumque sit actus eiusdem naturalis potentiae: sed uidere mulierem non suam non est peccatum. ergo neque cognoscere non suam.

¶ 3. Præter. Si fornicatio est peccatum, aut hoc est ratione potentiae a qua egreditur actus, aut ratione materiae, aut ratione finis: sed fornicatio non est peccatum ratione potentiae, quia potentia a qua egreditur actus, naturalis est: neque etiam ratione materiae, quia materia est femina ad hunc usum a Deo creata, sicut illud Gene.

1. de generatione animae lib. c. 19. paulo a principi. tom. 3.

In lib. q. hebraica in Genesim in 3. folio ante finem libri tom. 3. Li. 4. ca. 11. & lib. 11. ca. 17. August. in li. 2. de superis & concup. c. 19. & 20. to. 7.

tiam delectabilis aliquis actum exerceat, qui secundum se est inordinatus: sicut patet circa concupiscentias pecuniarum, potest enim esse inordinata concupiscentia acquirendi, vel retinendi pecunias suas sibi debitas, & tunc talis acquisitio vel retentio pecunie non est vitiosa secundum se, sed solum secundum quod ex immoderata concupiscentia provenit, quandoque vero ex inordinata concupiscentia pecuniarum provenit, quod homo etiam velit accipere vel retinere aliena, & tunc ipsa acceptio vel retentio secundum se inordinata est, & non solum secundum quod ex inordinata concupiscentia procedit, & utriusque pertinet ad vitium illiberalitatis, ut patet per Philosophum in 4. Ethic. Similiter etiam dicendum est de luxuria, quia quandoque quidem importat solum inordinationem interioris concupiscentie: sicut patet in eo qui ex immoderata concupiscentia accedit ad uxorem suam: tunc enim ipse actus non est inordinatus secundum se, sed solum secundum quod procedit ex inordinata concupiscentia. quandoque vero est inordinatio concupiscentie, est etiam inordinatio ipsius actus exterioris secundum se ipsum, sicut contingit in omni usu genitalium membrorum præter matrimonialem actum, & quod omnis talis actus sit inordinatus secundum se ipsum, apparet ex hoc quod omnis actus humanus debet esse inordinatus, qui non est proportionatus debito fini: sicut comestio est inordinata si non proportionetur corporis salubritati, ad quam ordinatur, sicut ad finem. Finis autem usus genitalium membrorum est generatio, & educatio prolis: & ideo omnis usus prædictorum membrorum, qui non est proportionatus generationi prolis, & debita eius educationi, est secundum se inordinatus. Quicumque autem actus prædictorum membrorum est præter commissionem maris & femine, manifestum est, quod non est ad modum generationi prolis. Omnis vero commissio maris & femine præter legem matrimonii est improporcionata debite prolis educationi. est enim lex matrimonij iustituta ad excludendum vagos concubitus, qui contrariantur certitudini prolis. Si enim quilibet posset indifferenter ad quamlibet accedere, quæ non esset sibi determinata, tolleretur certitudo prolis: & per consequens sollicitudo patris circa educationem filiorum. & hoc est contra id, quod convenit nature naturæ: quia naturaliter homines sunt solliciti de prolis certitudine, & de educatione suorum filiorum. Magis etiam hoc pertinet ad patres, quam ad matres: quia educatio ad matres pertinet est circa infantilem ætatem, postea autem ad patrem pertinet educare filium, & instruere eum, & thesaurizare ei in tota vita. Sic autem videmus & in aliis animalibus, quod in quacumque specie animalis proles nata indiget communi educatione maris & femine, ubi non est vagus coitus, sed maris ad aliquam femellam determinate, ut patet in omnibus animalibus simul indificantibus. Unde manifestum est, quod omnis commissio maris & femine præter legem matrimonii excludentem vagos concubitus, est de se inordinata, non autem nunc agitur, utrum ista determinatio fiat ad unam habendam vel ad plures, vel divisibiliter vel indivisibiliter. hæc enim ad questionem de matrimonio pertinet, sed qualitercumque hoc sit, oportet quod omnis commissio maris & femine præter matrimonii legem sit inordinata. Sic ergo omnis luxurie actus est peccatum, vel per inordinationem actus, vel etiam per inordinationem solius concupiscentie, quæ inordinatio primo & per se ad luxuriam pertinet. Dicit enim Augustinus 13. de civi. Dei, quod luxuria non est vitium pulchrorum suaviusque

corporum: sed anime perverte amatans corporum voluptates neglecta temperantia, qua rebus turpioribus, suavia suavioribusque aptamus. AD PRIMUM ergo dicendum, quod Apostoli volentes in primitiva ecclesia conversos ex gentibus unum convenire cum his, qui ex Iudeis erant conversi, dimissa huius unionis excluderunt, ex utraque parte putantes id, quod aliis onerosum esse videtur, partibus interdixerunt quæ Iudeis erant molestæ, non hac consideratione an essent peccata vel non, sed quia scandalum faciebant. Gentiles enim exstimantes omnem cibum secundum se illicitum esse ad edendum quod verum erat: sed Iudei hoc abhorrebant, quia contra finem legis consuetudinem. & ideo Apostoli gentes interdixerunt pro tempore illo cibos maxime abominabiles Iudeis. E contrario vero Gentiles saltem vitabant fornicationem simpliciter non esse peccatum, quia Iudei vere sicut peccatum abominabantur, inquit per legem. & ideo hoc etiam Apostoli prohiberent tanquam peccatum, & cum hoc distidium generaret. AD SECUNDUM dicendum, quod nihil prohibet aliquid esse meum ad videndum, quod tamen est meum ad aliquem alium usum: sicut aurum quod in platea ponitur est meum ad videndum, nec meum ad possidendum. Similiter etiam mulier potest esse alicuius ad videndum vel etiam ad possidendum, sicut ancilla: non tamen ad usum concubitus, nisi secundum determinationem legis matrimonii. AD TERTIUM dicendum, quod actus luxurie est ratione potestatis, inquiturum. Concupiscentia non videtur sub ordine rationis: & ratione materiz, quia conveniens generationi & educationi prolis, solum requirit mulierem pro materia: sed etiam materem matrimonio determinatam, ut dictum est. Et etiam ipsius actus secundum suam naturam est inordinatus, licet ex intentione agentis potest esse bonus, qui non sufficit ad exculationem actus, in eo qui furatur intendens eleemofynam dare. AD QUARTUM dicendum, quod sicut Philosophus dicit in libro de moribus, Semen est superfluum quidem quantum ad actum nutritivum: sed quo indiget ad generationem prolis. & ideo omnis voluntaria emissio seminis illicita, nisi secundum convenientiam ad hanc naturam intentionem. Alia vero superflua, ut sunt na, & huiusmodi sunt superflua quibus nocentur. & ideo non refert qualitercumque emittantur. AD QUINTUM dicendum, quod ille comestor non est sustinendus, pro nulla enim utilitate aliquis adulterium committere, sicut nec necesse dicitur debet aliquis propter utilitatem aliquam Augustinus dicit in libro contra mendacium. AD SEXTUM dicendum, quod Thamar dicitur justificata, non propter fornicationem quam commisit: sed quia ex alio genere sibi prolem genuit, sicut quædam ex eo unde sibi vir debebatur. AD SEPTIMUM dicendum, quod actus luxurie potest dici contra naturam dupliciter. Uno modo dicitur contra naturam, quia scilicet est contra naturam omnium animalium. & sic omnis actus luxurie præter commissionem maris, & femine dicitur esse contra naturam, quod tamen non est proportionatus generationi prolis, quolibet genere animalis sit ex commissione, quæ sexus, & hoc modo loquitur Glossa. Alio modo dicitur esse aliquid contra naturam, quia est contra naturam propriam hominis, cuius est ordinatio generationis actum ad debitam educationem: & sic omnis fornicatio est contra naturam.

li. 4. et non remote a fine tom. 5.

li. 13, ca. 28. circa medium tom. 5.

Ad octavum dicendum, quod sicut propter preceptum Dei in cuius potestate sunt omnia, id quod alias dicitur furtum, fuit non furtum filii Israel Aegyptios spoliantibus, ut dicitur Exod. 12. ita & propter auctoritatem ipsius Dei qui est supra legem matrimonii, concubitus ille non dicitur fornicarius qui alias fornicarius fuisse, unde dicitur uxor fornicationum, & fornicationum filii, non quia tunc esset fornicatio sed quia alias fornicatio fuisse.

Ad nonum dicendum, quod uirginitas seu perpetua continentia non opponitur luxurie sicut extremum: sed sicut medium, eo quod medium in uirtutibus non accipitur secundum quantitatem: sed secundum rationem rectam, ut de magnanimo Philosophus dicit in 4. Ethic. Extremum autem secundum diminutionem est, si quis propter rationem rectam a carnali commotione abstineret, ut patet in eo qui debuit uxoris reddere contentum, uel qui abstinet propter aliquam reuerentiam demonum, sicut nigromantici & uirgines ueliales.

ARTICVLVS II.

Verum omnis actus luxurie sit peccatum mortale.

Secundo queritur, utrum omnis actus luxurie sit peccatum mortale. & utrum non: quia super illud 1. Tim. 4. Pietas ad omnia utilis est, dicit Glossa Ambrosii. Omnis summa disciplina Christiana in misericordia & pietate est, quam aliquis sequens si lubricum carnis patitur, sine dubio uapulabit, non tamen peribit: sed quicumque peccat mortaliter non solum uapulat: sed perit. ergo non quicumque patitur lubricum carnis per actum luxurie mortaliter peccat.

¶ 1. Præ. Omne peccatum mortale alicui præcepto diuinae legis contrariatur: sed inter peccata luxurie solum adulterium præcepto legis contrariatur, illi. Præcepto. Non moechaberis. ergo solum adulterium inter actus luxurie est peccatum mortale. Sed dicendum, quod in prohibitione moechiae, id est adulterii intelligitur prohibitio omnis illiciti concubitus. ¶ 3. Sed contra, in prohibitione maioris peccati, non intelligitur prohibitio minoris peccati: sed adulterium est maius peccatum mortale alicui præcepto. ergo in prohibitione adulterii non intelligitur prohibitio simplicis fornicationis.

¶ 4. Præ. Omne peccatum mortale contrariatur charitati, per quam est actus uirtutis. secundum illud 1. Io. 3. Translati sumus de morte ad uitam, quia diligimus fratres: sed simplex fornicatio non contrariatur neque dilectioni Dei: quia non est peccatum in Deum, neque est dilectioni proximi: quia proximo non facit iniuriam. Mulier enim sui iuris existens quod in actum simplicis fornicationis consentit, iniuriam non patitur: quia nullus patitur iniuriam, ut Philosophus dicit in 5. Ethicor. ergo fornicatio secundum suum genus non est peccatum mortale.

¶ 5. Præ. Iudicium dicit in lib. de Summo bono, quod si delectatio fornicationis plus delectat hominem quam amor castitatis, adhuc peccatum regnat in homine. Ex quo uis, quod fornicatio simul possit esse in homine cum uirtute castitatis: sed nullum peccatum mortale potest esse simul in homine cum uirtute. ergo fornicatio non est peccatum mortale.

¶ 6. Præ. Peccatum aliquod dupliciter minoratur, uno modo, per infirmitatem hominis alio modo, per magnitudinem impugnationis: sed homo patitur maiorem debilitatem circa peccatum luxurie quam circa peccatum gula, quia generatiua, ad quam pertinet peccatum luxurie, non solum est corrupta sicut nutritiua ad quam pertinet peccatum gula: sed etiam esse infecta. Similiter etiam maior est impugnatione ex parte hostis circa luxuriam quam circa gulam: quia praecipue diabolus

impugnat hominem de luxuria: ut patet per illud quod dicitur Iob 14. Virtus est in lumbis eius, & potestas eius in umbilico ventris illius, quod Gregorius refert ad peccatum luxurie, ergo uidetur, quod peccatum luxurie sit minus, quam peccatum gula: ut supra dictum est. ergo non omnis actus luxurie est peccatum mortale.

¶ 7. Præ. Corruptio naturae humanae consistit in rebellionem carnis ad spiritum: sed haec rebellio consecuta est ex peccato gulae. Dicit enim Bernardus exponens id, quod habetur Genes. 3. Vidit mulier lignum, &c. quod ab inordinata concupiscentia ligni uenti consecuta est rebellio carnis ad spiritum. ergo uis nutritiua ad quam pertinet talis concupiscentia, est magis corrupta quam uis generatiua, & sic cum non omnis actus gulae sit peccatum mortale, uidetur quod multo minus omnis actus luxurie.

¶ 8. Præ. Pœna respõdet culpæ: sed maior pœna consecuta est uim nutritiuam ex peccato primi parentis, quam aliquam aliam uim animæ. Ad nutritiuam enim pertinet esurire & sitis, & alia huiusmodi quae interdum ducunt hominem usque ad mortem. ergo est maior culpa circa nutritiuam quam circa generatiuam, & sic idem quod prius.

¶ 9. Præ. Peccatum mortale esse non potest, nisi in ratione, ut per Aug. 12. de Trin. sed quandoque actus luxurie exercetur sine deliberatione rationis, sicut patet de Loth, qui ignoratèr ad filias suas accessit, ut habetur Gene. 17. ergo uidetur quod actus luxurie non semper sit peccatum mortale.

¶ 10. Præ. Quia ratio absorbetur, non imputatur aliquod homini ad peccatum mortale: sed in actu luxurie tota ratio absorbetur quia, 1. Corint. 6. super illud, Qui fornicatur in corpus suum peccat, dicit Glossa hic proprie seruit anima corpori intantum, ut nihil aliud in ipso momento & experimẽto tam magni flagitii cogitare homi liceat aut intendere, quia mentem capitiuam subdit ipsa submersio & absorptio libidinis, ergo ut quod actus luxurie non sit peccatum mortale.

¶ 11. Præ. Deute. 23. super illud, Non erit meretrix, &c. dicit Glossa. Ad eas prohibet accedere quatuor est uenialis turpitudine. ergo accedere ad meretricem est peccatum ueniale.

¶ 12. Præ. Commissio maris & feminae ordinata est ad actum generationis & educationis proles: sed quod ex fornicario concubitu potest sequi conuenienter generatio & educatio proles, ergo non omnis fornicarius concubitus est peccatum mortale.

¶ 13. Præ. Magis impedit bonum generationis, & educationis proles, qui nunquam operi generationis intendit, quam qui ad mulierem accedit fornicario concubitu. Si ergo fornicarius concubitus esset peccatum mortale per impedimentum educationis proles, multo magis seruare continentiam esset peccatum mortale: cum per hoc totaliter generatio proles impediat.

¶ 14. Præ. Manifestum est, quod ex concubitu mulieris quod est sterilis uel uerula, generatio proles sequi non potest: sed tamen hoc quandoque fieri potest sine peccato mortali in statu matrimonii. ergo etiam alii actus luxurie ex quibus non sequitur generatio & debita educatio proles, possunt esse absque peccato mortali.

¶ 15. Præ. Mat. 5. dicitur, quod si anima fuerit trullata concupiscentia, & sit peccatum, non tamen est crimine: sed talis trullatio est actus luxurie, ergo actus luxurie non est crimen, siue peccatum mortale.

¶ 16. Præ. Delectatio fornicationis, put est in cogitatione sola, non est peccatum mortale: sed consensus in uel

Quaest. diu. S. Tho. Y 4 male

Lib. 32. moral. cap. 11. in nouis ed. p.

In istom. 2. g. 2. m.

11. 12. ca. 12. tom. 3.

Glossa interlinearis ibi aduanda & ordinanda u. er illud omne peccatum extra corpus.

Glossa ordinata ibi ex Augusti.

AD SEPTIMUM dicendum, qd in peccato primi parentis gula fuit materiale. sed formale fuit principale peccatum superbiae, quo homo noluit sub regu le diuini praecipi contineri. & ex hoc sublecuta est rebellio carnis ad spiritum, vt Aug. dicit 14. de ciuit. Dei, non autem ex vito gula.

AD OCTAVUM dicendum, qd rebellio carnis ad spiritum, quae maxime sentitur in genitalibus membris, maior poena est quam elurios & sitis: quia ista est pure corporalis, illa est spiritualis.

AD NONVM dicendum, qd cu ad rationem pertineat consentire ad actum, sicut Aug. dicit 12. de Trinita. no pot esse actus fornicationis absq; rationis deliberatione, nisi forte in eo qui vsum rationis no her. & tunc si hoc impedimentum proueniat ex causa illicita, non omnino excusatur a peccato, sicut patet de Loth qui ex ebrietate commisit incestum, nisi forte ebrietas illa contingeret ab aliis; peccato illius: sicut & in Noe accidit propter inesperienza fortitudinis vini. Si autem causa huiusmodi defectus sit absq; culpa, sic actus sequens luxuriae uel cuiuscunq; peccati, non imputatur ad peccatum, sicut patet in furiosis & amentibus.

AD X. dicendum, qd in ipso actu luxuriae ratio deliberate non potest: sed potuit ante deliberare cu consensit in actum, & ideo imputatur ei ad peccatum.

AD XI. dicendum, qd licet illa corrupta est. No enim debet dici quoru uenialis est turpitudine: sed quorum turpitudine est uenialis.

AD XII. dicendum, qd actus generationis ordinatur ad bonu speciei, quod est bonum comune. Bonu autem comune est ordinabile lege: sed bonum priuatum lubiacet ordinationi vnuscuiusq; & ideo quum in actu nutritiua virtutis, que ordinatur ad conseruatione indiuidui, vnusquisque possit sibi determinare cibum conuenienter sibi, tamen determinare qualis debeat esse generationis actus no pertinet ad vnumquemq; sed ad leg. slatoru, cuius est ordinare de propagatione filioru, ut et Phil. dicit in 2. Polit. lex autem non constituit quid in aliquo casu accidere possit: sed quid conuenienter esse conseruet. & ideo licet in aliquo casu possit saluari intentio naturae in actu fornicario quantum ad generatione prolis & educationis: nihilominus actus est secundu se inordinatus, & peccatu mortale.

AD XIII. dicendum, qd in statu in quo erat nascendi multiplicationi humani generis non erat absq; uitio, qd aliquis ab actu generationis abstineret, tam secundum legem humanam qd secundum legem diuinam: sed tpe gratiae debet insistere magis ad spiritualem propagationem, ad quam magis apti sunt celibem vitam agentes. & ideo in hoc statu uirtuosus reputatur ab actu generationis abstinere.

AD XIV. dicendum, qd lex cois datur, non fm particularia accidentia: sed fm coem consideratione. & ideo dicitur actus ille esse contra naturam in genere luxuriae, ex quo non potest sequi generatio fm comunem speciem actus: non autem ille ex quo non potest sequi propter aliquod particulare accidens, sicut est senectus uel infirmitas.

AD XV. dicendum, qd rō illa procedit de actu luxuriae, in quo est uitium pp solam inordinatione concupiscentiae: qd tñ non excludit ordinem ultimi finis.

AD XVI. dicendum, qd consensus in id, qd est ueniale in genere suo, non est peccatu mortale. Delectatio autem fornicationis cogitata est peccatu mortale ex genere suo, sicut & ipsa fornicatio: sed qd sit ueniale

le, hoc est per accidens, propter imperfectionem actus deficiente deliberatione rationis, qua adueniente per consensum deliberatum redit ad naturam sui generis, vt sit peccatu mortale.

AD XVII. dicendum, quod sicut Phil. dicit in 10. Eth. delectationes in bonitate & malitia cosequuntur operationes delectabiles. & ideo sicut carnalis commissio no est peccatu mortale coniugato, est autem peccatu mortale non coniugato: similis etiam differentia est de delectatione, & de consensu in delectationem. Non enim potest esse grauius peccatu consensus in delectationem, quam consensus in actum, vt patet per Aug. 12. de Trinita.

AD XVIII. dicendum, quod ractus, amplexus, & oscula in quantum ordinantur ad actum fornicationis, consequuntur consensum: in quantum autem ordinantur ad solam delectationem, consequuntur consensum in delectatione, qui est peccatu mortale. & ideo utroque modo sunt peccata mortalia, quia cum huiusmodi non sint secundum speciem suam peccata mortalia, sicut fornicatio & adulterium: sed solum secundum qd ordinantur ad aliud, id est, ad consensus praedictos, ideo Apосто. non reiterauit de turpitudine & scurrilitate & stultitio: sed solum de illis quae sunt secundum se peccata mortalia.

ARTICVLVS III.

Quot & quae sint luxuriae species.

TERTIO quaeritur de speciebus luxuriae, quae sunt fornicatio, adulterium, incestus, stuprum, raptus, & vitium contra naturam. & videtur qd inconuenienter distinguantur. Diuersitas enim materiae non diuersificat speciem: sed praedicta no distinguuntur nisi secundum materiam, prout si aliquis poluit, vel coniugatam, vel virginem vel alterius conditionis mulierem. ergo praedicta non sunt diuersae species luxuriae.

¶ 1. Praet. Luxuria per se consistit circa delectationes venereas, quae sunt in commistione maris & feminae sed quod femina sit coniugata, uel soluta, uel uirgo, hoc accidit ei, ergo praedicta non differunt nisi per accidens, & si non sunt diuersae species, cum differentia per accidens non diuersificet speciem.

¶ 2. Praet. Luxuria per se opponitur temperantiae: sed aliqua praedictorum opponuntur iustitiae, praecipue adulterium, & raptus, ergo videtur quod inconuenienter ponantur species luxuriae.

SED CONTRA est, quod Magister in 4. sentent. has species assignat.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, peccatum luxuriae dupliciter habet inordinatione. Vno quidem modo ex parte concupiscentiae, & talis inordinatio non semper facit peccatum mortale alio modo ex parte ipsius actus, qui de se est inordinatus, & sic semper est peccatu mortale. & ideo ex hac parte, ex qua est maior grauitas peccati, sumuntur species praedictae luxuriae. Est autem actus luxuriae inordinatus, aut ex hoc quod non potest sequi ex actu generatio prolis, & sic est uitium contra naturam: aut ex eo quod non potest sequi debita educatio, quia scilicet mulier non est determinata uiro, ut sit sua secundum legem matrimonij. & hoc quidem contingit tripliciter. Primo, quia simpliciter non est determinata ut sit sua, & sic est fornicatio, quae est concubitus soluti cum soluta. & dicitur a fornice, id est ab arce triumphali, quia ad huiusmodi spectacula conueniebant mulieres, quae se prostitu-

Lib. 10. c. 4. & 5. tom. 5.

Lib. 12. c. 29. tom. 1.

Li. 4. sen. dist. 41. Art. 1. & 2. praeced.

De quibus in 1. arg.

prostituebant. Secundo, quia non est determinabilis, & hoc vel propter propinquitatem, ex qua reuerentia quadam debetur cōtraria tali actui, & sic est incestus, qui est concubitus cum consanguinea vel affini: aut propter aliquam sanctitatē, vel puritatē, & sic est stuprum quē est illicita defloratio virginū. Tertio, quia mulier est alterius, vel secundum legē matrimonij, & sic est adulterium, vel secundum aliquem alium modum, & sic est raptus, puta, cū puella rapitur de domo patris, cuius curā subiacet.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod prædicta sex non differunt solum materialiter: sed etiam habent diuersas rationes deformitatis, & ideo sunt diuersæ species peccati.

AD SECUNDVM dicendum, quod licet prædicta accidant mulieri in quantum est mulier: per se tamē considerantur in muliere secundum quod ad matrimonium ordinatur.

AD TERTIVM dicendum, quod quia deformitas iniustitiæ ordinatur ad finem intemperantiæ: ideo totum ad genus intemperantiæ pertinet.

ARTICVLVS IIII.

Utrum luxuria sit vitium capitale.

QVARTO queritur, utrum luxuria sit vitium capitale. Et videtur quod non. Immunditia enim ponitur filia gula secundum Greg. 31. Moralium: sed vitium vitium capitale non ponitur filia alterius. cum ergo immunditia ad luxuriam pertineat, ut patet ad Ephe. 6. videtur, quod luxuria non sit vitium capitale. ¶ 2. Præter illud dicit in lib. de Summo bono, Qui detinetur superbia labitur in carnis luxuriam. ergo luxuria est filia superbiæ. non ergo est vitium capitale. ¶ 3. Præter. Desperatio est filia accidię, ut patet p. Greg. 31. Moral. Sed desperatio causat luxuriam, secundū illud Ephe. 4. Qui desperantes seipsos, tradiderunt se impudiciæ: ergo luxuria nō est vitium capitale.

SED CONTRA est, quod Greg. 31. Moral. ponit luxuriam inter vitia capitalia.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, quia delectatio est vna de conditionibus felicitatis, inde est quod vitia, quæ habent delectationem pro obiecto, sunt capitalia, utpote habentes finem maxime appetibilem, ad quem alia nata sunt ordinari. delectatio autem venereorū, quæ est finis luxuriæ est maxima inter delectationes corporales: & ideo luxuria debet poni vitium capitale, & sunt octo filia eius, videlicet cæcitas mētis, inconsideratio, inconstancia, præcipitatio, amor sui, odium Dei, affectus, scilicet præsentis sæculi, & desperatio futuri, ut patet per Greg. 31. Moralium. Manifestum est enim, quod quando intentio animæ vehementer applicatur ad actum inferioris potentiæ, quod superiores potentiæ debilitantur & deordinantur in suo actu. & ideo quando in actu luxuriæ propter vehementiā delectationis tota intentio animæ attrahitur ad inferiores vires, id est ad concupisibilem, & ad sensum tactus, necesse est quod superiores, scilicet ratio & voluntas defectum patiantur. Sunt autem quatuor actus rationis secundum quod dirigit humanos actus, quorum primus est intellectus quidā, quo aliquis recte existimat de fine, qui est sicut principium in operatiuis, ut Phil. dicit in 2. Phyl. & in quantum hoc impeditur ponitur filia luxuriæ; cæcitas mentis secundum illud Dav. 13. Species decipit te, & concupiscentia subuerit cor tuum. Secundus actus est consilium de agendis, quod per concupiscentiam tollitur, dicit enim Terentius in Eunucho, Quæ

Posita in argum. 1.

D. 84.

Lib. 31. c. 31. in antiquis exemplariis. in nouis vero c. 17. Lib. 2. c. 38.

Lib. 31. c. 31. in antiquis exemplariis. in nouis vero c. 17. Q. præced. ar. 4.

Lib. 11. c. 31. in antiquis exemplariis. in nouis vero c. 17. D. 199.

Lib. 1. c. 39. tom. 2.

In Eunucho parū a prin.

Quæ res in se neque consilium, neque modum ullum, eam consilio regere non potes. & loquitur amore libidinoso. & quantum ad hoc ponitur consideratio. Tertius actus est iudiciū de agendis, & etiam impeditur per luxuriā. Dicitur in Dan. quod auerterunt sensum suum ut non recorderent iudiciorum iustorum. & quantum ad hoc ponitur concipitatio, dum, si homo inclinatur ad concupiscentiam, non expectat iudicio rationis. Quartus actus est præceptū de agendo, quod etiam impeditur per luxuriam, in quantum homo non persequitur eo quod diuidi dicitur, sicut etiam Terentius dicit in Eunucho, Hęc verba, quę s. dicitis, te recessurum ab ea, una salta lachrymula refringeret. & quantum ad hoc ponitur inconstancia. Ex parte vero intentionis affectus duo sunt consideranda, quorum unum est appetitus delectationis, in quem fertur ut in finem: & quantum ad hoc ponitur appetitum. Inordinate sibi appetit delectationem, & oppositum, odium Dei, in quantum. Leprositas delectationem concupitam. Aliud vero est appetitum, per quæ consequitur quis hunc finem, quantum ad hoc ponitur affectus præsentis seculi, id est omnium eorum, per quæ ad finem intemperantiæ peruenit, quæ ad sæculum istud pertinent: & deponitur ponitur desperatio futuri sæculi, quæ peruenit ad affectus carnales delectationes, magis dicit spirituales.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod immunditia ponitur filia gula secundum quod causatur pollutionis ex causa corporali. i. ex abundantia humorum non autem ex causa animalis, scilicet ex concupiscentia, quæ præcipue pertinet ad luxuriam.

AD SECUNDVM dicendum, quod non est concupiscentia vitij capitalis, quod ex superbia, concupiscentia omnia oriuntur.

AD TERTIVM dicendum, quod desperatio est luxuriæ per accidens, sicut remouens spiritum beatitudinis, propter quā a luxuria aliqui deponuntur.

ORIGO autem capitalium vitiorum non ponitur secundum causas per accidens: sed secundum causas per se.

QVAESTIO XVI.

De demonibus.

In duodecim articulos diuisa.

¶ Primo enim queritur, utrum demones sint corpora naturaliter sibi unita.

¶ Secundo, utrum demones sint naturæ voluntate.

¶ Tertio, utrum diabolus appetit acquirere diuinam.

¶ Quarto, utrum diabolus peccare potest in momento instanti suæ creationis.

¶ Quinto, utrum liberum arbitrium in demone possit redire ad bonum.

¶ Sexto, utrum intellectus demonis sit obiectus, ut in eum cadat error.

¶ Septimo, utrum demones cognoscant sensum.

¶ Octauo, utrum demones cognoscant corpora cordium.

¶ Nono, utrum demones possint transmutare corpus.

¶ Decimo, utrum demones possint mouere corpora localiter.

¶ Undecimo, utrum possint immutare sensum.

¶ Duodecimo, utrum possint immutare intellectum.